

Den eviga staten?

Afghanistans statsutveckling ur ett historiskt perspektiv.

Abstract

The ambition of this thesis is to discuss state – making from an historical point of view. The aim is also to point out the historical lineages in the world. This has been done by comparing the state – making of today in Afghanistan with the state – making in medieval Europe. Charles Tilly’s four stages of state – making has been applied and the result is that Afghanistan’s state – making is divided in three of the stages. We cannot discuss failed states any more. The national – state shall not be taken for granted and the world does not only contain national – states. Also the thesis have concluded that state – destroying is also state – making since if the state Afghanistan is destroyed then new states will be made.

Key words: State – making , Afghanistan, failed states, history, medieval Europe,

Characters: 69877

Innehållsförteckning

1	Inledande frågor och syfte	1
1.1	Problemformulering och syfte.....	2
1.1.1	Syfte	2
1.1.2	Problemformulering	2
1.2	Källor och källkritik	3
2	Definitioner.....	5
3	Teori.....	6
3.1	Charles Tilly.....	6
3.2	Mohammed Ayoob – statemaking in the third world	7
3.3	Georg Sørensen, Roxana Botea och Brian D Taylor	8
3.3.1	Georg Sørensen	8
3.3.2	Roxana Botea och Brian D. Taylor	9
3.4	Harald Gustafsson	10
4	Metod	12
4.1.1	Warlords	13
4.1.2	Etniska grupperna.....	13
4.1.3	Religionen	13
4.1.4	Den internationella närvaron.....	13
5	Tidigare forskning	15
6	Avgränsning	16
7	Afghanistans historiska bakgrund	17
7.1	Afghanistans historia.....	17
7.2	Befolkningsgrupperna	18
8	Analys: Afghanistan ur ett historiskt statsutvecklingsperspektiv.....	19
8.1	Warlords	19
8.2	Etniska grupper	22
8.3	Religion	24

8.4	Den internationella närvaron	26
9	Sammanfattande diskussion	31
10	Referenser	33

1 Inledande frågor och syfte

Stater är inte en självklar företeelse. Joseph R Strayer¹ skriver i *On the medieval origins of the modern state*:

*“Today we take the state for granted. [sic.] This was not always so. There were periods – not long ago as historians measure time – when the state did not exist, and when no one was concerned that it did not exist. In those times it was the man without a family or a lord, without membership in a local community or a dominant religious group, who had no security and no opportunity, who could survive only by becoming a slave or a servant”.*²

Med detta citat vill jag belysa hur världen en gång såg ut. Vi kan, idag, inte förstå att det har funnits en värld där stater med den trygghet som stater ger inte existerar. Denna värld existerar fortfarande. Den existerar i tredje världen där klaner och familjen främst ger individen hjälp och skydd. Kopplingen mellan den medeltida världen och den tredje världen inkluderas inte forskningen kring statsutveckling. Jag vill med denna uppsats visa på behovet av att historisera statsutvecklingsdebatten. Joseph R. Strayer sammanfattar diskussionen:

*“If we cannot escape the state, it is of some importance to understand it. One way of understanding it is to study its history – to see how and when this form of organization came into existence, what needs it satisfied, on what principles it was based. A study of the origins of the modern European state may throw some light onto the characteristics and problems of the state today. It may be especially helpful in illuminating differences among types of states, and in explaining why some states have better balanced or more effective types of organization than others.”*³

Idag lever vi en värld där stater är, för oss i västvärlden, en självklar del av vår existens. Men för stora delar av världen ger familjen och släkten skydd. Dessa stater kallas ofta för fallerade stater, stater som har misslyckats i statsutvecklingen. Min ambition med denna uppsats är att historisera samt kritiskt granska statsbegreppet. Jag vill lägga en ny dimension på statsforskning. Vad är statsutveckling utan ett historiskt perspektiv? Utöver detta så kan vi säga att min forskning grundar sig i frågan: vem definierar en stat och vad är en stat? När är en stat ”klar”? När kan vi säga att staten är en ”klar” nationalstat och vad är egentligen en fallerad stat? Jag kan inte besvara denna fråga med min uppsats då

¹ Joseph R Strayer var en amerikansk medeltidshistoriker.

² Strayer, Joseph R., *On the medieval origins of the modern state*, Princeton U.P., Princeton, N.J., 1970 s. 3.

³ Strayer s. 4.

den är för stor men jag tänker här göra en ansats att belysa delar av statsutvecklingen.

1.1 Problemformulering och syfte

Målsättningen med min uppsats är att undersöka staters utveckling. Jag anser mig själv vara en lärjunge till Charles Tillys teori om att stater utvecklas via våld och krig. Tillys teori är främst fokuserad på Europa och dess staters framväxt. Jag vill bredda hans teori och koppla detta till nutiden. Jag vill koppla detta till fallerade stater, och i synnerhet Afghanistan för att utforska den historiska kontinuiteten kring staters framväxt. Min hypotes är att fallerade stater egentligen är en historisk kontinuitet och är ett stadium i en stats utveckling. Frågan som jag vill utforska är huruvida fallerade stater är något nytt inom staters utveckling eller om det är en kontinuitet.

1.1.1 Syfte

Jag har i min inledning ovan pekat på att jag vill återkoppla till statens roll i historien. Syftet och målet med min uppsats är att vända på den nuvarande forskningen och se på statsutveckling utifrån ett historiskt perspektiv. Med detta menar jag att tidigare har forskningen utgått från Tillys teori och applicerat detta på landet ifråga. De har utgått ifrån resultatet av teorin och hur Europas stater var under 1600 – 1700 – talet. Forskningen har inte utgått ifrån hur det var före 1600 – talet i Europa.

Jag är medveten om att syftet med min uppsats har en svaghet, Afghanistan och övriga länder i tredje världen är inte under samma förhållanden som de europeiska staterna var. Deras statsutveckling stoppades till viss del av kolonialism och imperialism men som Tilly har påpekat, anammade stater runt om i världen den europeiska modellen med nationalstater. Skälet till att denna modell anammades var främst för att den fungerade. Men jag bibehåller mitt syfte trots detta med motiveringen att jag undrar om det går att gå tillbaka i statsutvecklingen. Det är viktigt att vi har i åtanke att det inte bara finns ett spår inom statsutveckling, Exempelvis har Sveriges och Storbritanniens statsutveckling avvikit från den övriga europeiska statsutvecklingslinjen. Jag vill med denna uppsats visa att tidigare forskning har haft fel fokus.

1.1.2 Problemformulering

Mina forskningsfrågor är följande:

- Finns det historiska paralleller mellan stater i tredje världen och hur europeiska stater var på medeltiden?
- Kan detta lära oss något om den värld vi lever i?

Min andra fråga grundar sig på om det finns ett globalt tryck på att stater skall bli nationalstater. Jag anser att denna globala norm tvingar stater till att kalla sig för nationalstater när de kanske inte är det. Västvärlden kräver att alla stater skall utvecklas till nationalstater snabbt för att det är det sista stadium i statsutvecklingen. Men vet vi verkligen att nationalstaten är den sista utgångspunkten? Egentligen grundas min uppsats i frågan vem säger att en stat är klar? Min hypotes är att det finns en parallell mellan medeltida stater och stater i tredje världen. Jag tror att alla stater strävar efter att bli nationalstater men är kanske inte på den utvecklingsnivån. En stat kan inte vara misslyckad som nationalstat om den inte har nått det stadium tidigare. Därför anser jag att min andra fråga är befogad då den skulle kunna förklara interaktionen mellan världen stater.

1.2 Källor och källkritik

Inom källkritik måste vi besvara frågorna:

1. Vilka källor har vi för att belysa en fråga?
2. Vilka är de källor vi står inför?
3. Vad står i källorna?
4. Vad kan vi använda källorna till?

Historiker skiljer mellan källor och litteratur. Källor är egentligen spår efter det förflutna medan litteratur är andra historikers framställningar. Dock kan även litteratur användas som källor.⁴ I min uppsats kommer jag att använda litteratur som källmaterial.

För att besvara fråga 1: de främst använda källorna är sekundärkällor. Det är svårt att hitta relevanta primärkällor med tanke på den korta tid vi har för denna uppsats. Jag har därmed försökt hitta material som är vedertagen information. För att besvara fråga 2: så har jag främst använt mig av Phillippe Contamines (red) *War and Competition between states* samt Harald Gustafssons bok *Makt och människor*⁵. Contamines bok har jag använt mig av som bakgrundsmaterial till medeltiden. Därmed är både fråga 3 och 4 besvarade. Gustafssons bok är både bakgrundsmaterial samt teoretiskt material. Inom det teoretiska materialet har jag även använt mig av Charles Tilly *Capital, Coercion and European States AD 900 – 1992* samt *Formation of the National State in Western Europe* och Mohammed Ayoobs *The Third world Security Predicament* och *State making, state breaking and state failure*.

⁴ Kjeldstadli, Knut, *Det förflutna är inte vad det en gång var*, Studentlitteratur, Lund, 1998 s. 163 – 164.

⁵ Boken är för tillfället outgiven men skall ges ut till midsommar. Jag har fått korrekturet av Harald Gustafsson.

I min analys kommer jag även att hänvisa till två avsnitt ur ”Sveriges Historia” som har sänts i kanal Fyra under våren. Jag är medveten om att detta till viss del är ett kontroversiellt val då Dick Harrisons inte har gett ut en litteraturförteckning. Dock anser jag att i och med att Dick Harrison är professor i historia och är en välrenommerad forskare så bör jag kunna använda dessa avsnitt i min uppsats. Syftet med programmet är att informera om Sveriges historia så tv – serien fyller samma funktion som en bok. Därför är dessa två avsnitt inkluderade i min uppsats.

Rubin Barnetts *Fragmentation of Afghanistan*, Angelo Rasanayagams *Afghanistan – A Modern History* samt Amin Saikals *Modern Afghanistan* utgör bakgrundsmaterialet. *Fragmentation of Afghanistan* diskuterar och går igenom Afghanistans historia från och med den kommunistiska kuppen 1978 fram till idag. *Afghanistan – A modern history*, belyser Afghanistans interna struktur. *Modern Afghanistans* fokuserar mer på nutidshistorien. Kombinationen med dessa böcker ger en bredare bild. De källkritiska frågorna blir besvarade genom att: 1,2,3, dessa tre böcker diskuterar samt ger en översikt över Afghanistans historia. 4. Verken kommer att användas för att jämföras med medeltida förhållanden.

2 Definitioner

Innan det teoretiska avsnittet påbörjas måste det ges en definition av vad en ”lyckad” nationalstat innebär. Redan i inledningen vill jag påpeka att det som kommer att beskrivas är idealförhållanden, de flesta stater brister på ett eller annat sätt gentemot mot denna definition. Definitionen är hämtad från Barry Buzans triangel vilken är hämtad ur hans bok *People, States and Fear*. I följande definition ges exempel som är mina, inte Buzans.

Triangelns hörn symboliserar de olika delar som en stat måste innehålla för att karakteriseras som ”lyckad”. Den första delen är att staten måste ha ett avgränsat territorium. Utan ett territorium är staten ingen stat, det måste finnas en geografisk bas för staten. Det andra hörnet är statens idé som är den existentiella basen. Här finns det två olika kategorier av stater, Sveriges idé hänvisar till att staten Sverige har funnits i århundraden och att vi kan visa på de historiska länkarna. Frankrike, Danmark och Storbritannien tillhör samma form av stat. Finland och Norge tillhörde andra stater tidigare och därför måste deras statliga idé hänvisa till ”det finska folket” eller ”det norska folket”. Det finns en föreställning om en finsk och en norsk folksjäl som måste bevaras i en stat. Statens idé är vad människorna kan sluta upp bakom för att kalla sig för svenskar, danskar eller norrmän. Det tredje hörnet rör institutionerna vilket innebär att det måste finnas starka välfungerande institutioner. Dessa institutioner kan vara välfärdssamhället etc, Dock skall institutionerna vara så välfungerande att de kan separeras från staten. Det skall inte heller finnas någon korruption i institutionerna.⁶

Max Webers definition utgår ifrån att en stat är en grupp av människor som framgångsrikt har våldsmonopol inom ett begränsat geografiskt område.⁷ Om vi skall översätta detta till moderna förhållanden är polisen ett bra exempel på våldsmonopolet. Polisen har genom sitt förhållande och arbete som statstjänsteman rätt att bruka våld. Om vi utsätts för en våldsam handling väljer majoriteten att polisanmäla incidenten och inte bruka våld mot gärningsmannen. Detta är ett bevis på att staten har våldsmonopol. I min uppsats kommer jag att diskutera avsaknaden av våldsmonopol i Afghanistan som ett tecken på att det inte är en nationalstat.

⁶ Buzan, Barry, *People, states and fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*, 2. ed., Harvester Wheatsheaf, London, 1991 s. 63 – 65.

⁷ Tilly, Charles, *Coercion, capital, and European states, AD 990-1992*, Rev. pbk ed., Blackwell, Oxford, 1992 s. 70.

3 Teori

3.1 Charles Tilly

I min uppsats kommer Charles Tillys teori om våld, *coercion* och finansiering att inkluderas. *Coercion* betyder på svenska tvång men jag kommer i min uppsats att använda mig av den engelska beteckningen. Den engelska beteckningen *coercion* är den mest inarbetade och jag anser inte att det finns en gångbar svensk synonym. Teorin utgår ifrån att de europeiska staterna blev nationalstater för att de kombinerade *coercion* med kapital. Via skatteintäkter kunde staten få en ekonomisk bas för att bilda de militära institutionerna. Denna militära bas ledde till att de kunde kväsa det tidigare styret med adelsmän i opposition och skapa centraliserade riken.⁸ Hot från andra stater ledde också till att staten kunde centraliseras ytterligare för att kunna möta de externa hoten. Uppsatsen kommer inte att fokusera på den andra fasen, där staten bemöter de externa hoten, utan fokusera på den inledande fasen då fokus ligger på de interna hoten. Genom att lägga detta fokus kan jag nå nya resultat och driva debatten framåt.

I Tillys teori finns även olika former av stadium av stater och dessa kommer att kopplas till Afghanistan. Det första stadiet heter *patrimonialism*, det var den tid då klaner, länsväsende och våldet var fritt. Det andra stadiet kallas för *brokerage* det var då legosoldater introducerades i Europa. Skatteindrivning fanns fortfarande inte utan härskarna förlitade sig på privata långivare. Dock började skatteintäkter samt indrivning bli allt mer betydelsefullt. Det tredje stadiet *nationalization* var då administrationen blev centraliserad och när skatteintäkterna blev en vanlig del av människors liv. Nationella arméer formades och dessa blev grundstommen i militären. Det sista stadiet, *specialization*, var det stadium då militären underordnades de representativa organen. Dessutom blev statsapparaten specialiserad och det fanns ett polisväsende. Våldsmonopolet blev kopplat till staten.⁹ Dessa begrepp kommer att användas i min analys. Under *Patrimonialism* fick den styrande makten betalt i tributer och hyra från de områden som låg under deras kontroll. Ett exempel på detta är fataburen i Sverige.¹⁰ De militära organen

⁸ Tilly s. 20 – 24.

⁹ Tilly s. 29.

¹⁰ Fataburen var de områden som tillhörde kronan.

bestod av krigsherrar, stammar/klaner samt människor som hade svurit sin trohet till kungen. Det var en tid då man styrde över människor och inte över land.¹¹

3.2 Mohammed Ayoob – statemaking in the third world

Jag har valt att inkludera Muhammed Ayoob eftersom hans forskning främst är inriktad på den tredje världen. Även om mitt syfte är att historisera denna debatt måste jag inkludera Ayoob i min uppsats då han visar på andra linjer i historien som inte tas upp av Tilly. Ayoob tar sitt avstamp i denna diskussion genom att påpeka att statsutveckling är en fråga om strukturell konflikt mellan det rika norr och de fattiga södern.¹²

Ayoob menar att det är viktigt att vi diskuterar säkerhet och hur detta påverkar befolkningen i tredje världen. Eliten i tredje världen har en besatthet för säkerhet för den egna staten men inte för säkerhet för medborgarna. Denna besatthet ger staten en form av legitimiering.¹³ Hotet ger staten samt regimen legitimitet, dock menar Ayoob att detta hot även räknas som hot mot den egna regimen. I detta resonemang drar Ayoob även liknelser till England på 1500 – talet.¹⁴

En av Ayoobs huvudpunkter är upprepandet av Anthony D. Smiths tes om att det västerländska statssystemet är ett system av stater, ej av nationer. Detta överfördes till Afrika och övriga tredje världen. Med detta menar Ayoob att det finns en mängd nationer inom staterna i tredje världen.¹⁵ En nation kan vara en etnicitet, om vi tar Afghanistan som exempel, har vi flera olika etniciteter inom samma stat, alltså flera nationer, och det ger ett problem för statens utveckling. Detta system av nationer menar Ayoob fanns även i Europa under denna tidpunkt men skillnaden mellan Europa och den tredje världen idag är att Europa har haft längre tid på sig att utvecklas.¹⁶ ”In this context, it is valuable to point out that there was no dearth of ”Somalias” and ”Liberias” in seventeenth and eighteenth century Europe”.¹⁷

¹¹ Tilly s. 29.

¹² Ayoob, Mohammed, *The Third World security predicament: state making, regional conflict and the international system*, Rienner, Boulder, Colo., 1995 s. 1.

¹³ Ayoob, Muhammed “State making, state breaking and state failure” s. 37 – 51 i Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela R. (red.), *Managing global chaos: sources of and responses to international conflict*, United States Institute of Peace Press, Washington, D.C., 1996 s. 44.

¹⁴ Ayoob statemaking statebreaking s. 44.

¹⁵ Ayoob Statemaking state breaking etc s. 39 – 40.

¹⁶ Ayoob statemaking statebreaking s. 40 – 43.

¹⁷ Ayoob statemaking statebreaking s. 41.

Vidare poängterar Ayoob att västvärldens idéer kring mänskliga rättigheter är starkt stridande mot statsbildningen i den tredje världen.¹⁸ För att de mänskliga rättigheterna skall upprätthållas krävs det att staten är stark. Idén kring dessa rättigheter är också så pass abstrakt att det är svårt att inkludera den i den nya staten. Problemet som uppstår när mänskliga rättigheter skall implementeras är att de inte är kompatibla med hur en stark stat skall vara. Det blir en avvägning mellan att ge minoriteter dess rättigheter samt att stärka staten.¹⁹ I stycket nedan diskuterar jag etniciteternas och nationernas påverkan på stater. Ayoob inkluderar denna påverkan med diskussionen kring de mänskliga rättigheterna. Problemet som uppstår menar Ayoob är att rättigheterna för de olika etniciteterna krockar när staten skall stärka sitt *coercion*. Först måste staten stärka sig innan minoriteternas behov kan tillgodoses.²⁰

De stater i tredje världen som mest framgångsrikt har arbetat mot att skapa en hållbar stat har enligt Ayoob desarmerat de *ethnonationella* grupperna. Förklaringen till deras framgång är att staten är konsoliderad. Det är svårare för stater i tredje världen att skapa en hållbar stat. Förhållandena under medeltiden var likartade men samtidigt annorlunda.²¹

3.3 Georg Sörensen, Roxana Botea och Brian D Taylor

Dessa tre författare menar att Tillys teori om *coercion* ej fungerar på dagens samhälle och klimat, därför har jag inkluderat dem i min uppsats.

3.3.1 Georg Sörensen

Georg Sörensen menar i sin artikel ”War and State – Making: Why Doesn’t it Work in the Third World?” att vi ofta ger fel svar till varför tredje världens statsutveckling inte fungerar. Det första felaktiga svaret är att omvärlden menar att de europeiska staternas utveckling pågick under hundratals år medan tredje världen inte har samma möjlighet.²² Sörensen motbevisar denna tes genom att påpeka att de folkmord och massakrer som har begåtts också är en del av

¹⁸ Ayoob statemaking statebreaking s. 43.

¹⁹ Ayoob statemaking state breaking s. 42 – 44.

²⁰ Ayoob statemaking statebreaking s. 44 – 46-

²¹ Ayoob statemaking statebreaking s. 46 – 48.

²² Sörensen, Georg “War and State – Making: Why Doesn’t it Work in the Third World?” *Security Dialogue* Vol:32, no 3(2001) s. 341 – 354. s 3 – 4.

statsutvecklingen.²³ Det andra felaktiga svaret är att den katolska kyrkan vidareförde arvet från Romarriket med juridiskt system, legitimitet samt medborgarskap. Sörensen drar detta ett steg längre och menar att Europa var civiliserade och tredje världen är barbariska. Statsutveckling och organiserad brottslighet är mer likartad än vad gemene man tror.²⁴ Jag instämmer med Sörensen och vill understryka att kyrkan användes som en institution för att implementera det egna styret. Det tredje felaktiga svaret är kolonialismens påverkan. Sörensen poängterar att trots att kolonialismen påverkade staterna negativt i slutändan så var det kolonialismen som påverkade och introducerade de grundläggande aspekterna av en stat såsom: centraliserade institutioner, våldsmonopol, byråkrati, polisväsendet etc.²⁵

Sörensens menar att Tillys teori *coercion*, inte är tillämpbar eftersom det först och främst är två olika sorters krig. De mellanstatliga krigen som Tilly grundar sin teori på finns inte längre. Som skrevs ovan menar Tilly att de externa hoten drev fram statscentreringen. Sörensen poängterar att dagens stater i tredje världen främst lider av inomstatliga krig som förhindrar statens centralisering. Det måste ske en distinktion mellan olika former av krigsföring och statsutveckling menar Sörensen. Det andra skälet är att den internationella politiska samt ekonomiska ordningen har förändrats sedan 1600 - talet. Idag har storföretag ett större inflytande, då de kan styra över fattiga staters ekonomi. Det globala politiska samarbetet försvåras av att vissa stater är nationalstater och andra *failed states*.²⁶ Kvalitén på ledarskapet samt förhållandena inom landet är det tredje skälet till varför Tilly ej är tillämpbar. Dessa är de tre skälen till varför Tillys teori ej är användbar enligt Sörensen.²⁷

3.3.2 Roxana Botea och Brian D. Taylor

I sin artikel *Tilly Tally: Warmaking and state-making in the Contemporary third world* diskuterar Roxana Botea och Brian D. Taylor Charles Tillys teori om statsutveckling utifrån Afghanistan och Vietnam. De utgår ifrån tre olika mekanismer: finansiering, skapandet av arméer samt skapandet av nationer.²⁸ Skapandet av nation och stat är inte samma sak, en nation är det samlande nationella identiteten för människorna som lever i en stat.²⁹ Ett tydligare exempel är Barry Buzans triangel som jag redan har gått igenom.

²³ Sörensen. s 5.

²⁴ Sörensen s. 4.

²⁵ Sörensen s. 6.

²⁶ Sörensen s. 7 – 9.

²⁷ Sörensen s.9 – 14.

²⁸ Botea, Roxana, D. Taylor, Brian ”Tilly Tally: War-Making and State-Making in the Contemporary Third World” *International Studies Review* 10 (2008) s. 27 – 56. s. 1.

²⁹ Botea och Taylor s. 2.

I deras jämförelse mellan Vietnam och Afghanistan kunde de visa att våld hade en statsbildande effekt i Vietnam men inte i Afghanistan. Våldet i Afghanistan har inte haft en statsbildande effekt och skälet till detta är följande två punkter: heterogeniteten i befolkningen samt en kombination av krig och revolution. Vietnam har dessa två faktorer och därför hade kriget en statsbildande effekt. Botea och Taylor utvecklar detta:

“We predict two dominant tendencies, with war strengthening those states with a reasonable level of social cohesion prior to the war and relatively unified around a national ideology and weakening most other states that lack this political, cultural, and ideological cohesion. To put it differently, for war to strengthen contemporary developing world states, before major war they must have at least some degree of the political and national coherence that was created as a consequence of war in modern Europe.”³⁰

Botea och Taylor inkluderar Jeffrey Herbsts forskning som har visat att det har funnits olika situationer och förutsättningar för de afrikanska staterna. Afrika var inte lika befolkningstätt som Europa och därför fanns det inte samma behov av att skapa makt över människor. Det gick inte att skapa samma sorts maktförhållande som i Europa. Liknande scenario fanns i Latinamerika där *“limited wars created limited states”*.³¹ Krigen ledde inte till att skapa en bredare definition av medborgarskap och att skapa en nationell identitet.

Deras slutstats är att mekanismerna från Tillys teori fortfarande är aktiva som visas i fallet med Vietnam. Skälet till detta är att Vietnam har en mer etniskt homogen befolkning än Afghanistan. Dessutom fanns det en koppling mellan revolution och statsbildande. Inkluderingen av en nationell ideologi, kommunism, samt den etniska homogeniteten i en krigssituation skapade staten Vietnam.³² Afghanistan är till skillnad från Vietnam ett etniskt heterogent land med religionen som gemensam bas. Talibanerna lyckades skapa ett visst *coercion* genom sin religiösa polis. Däremot lyckades de inte skapa en afghansk stat, en gemensam etnisk identitet. Istället skapades fler motsättningar. Skälet till att det inte skapades en stark stat var att de inte lyckades skapa ett ”vi” mot den yttre fienden.³³ Slutsatsen som Botea och Taylor drar är att heterogeniteten och beroende av utomstående är grunden till att de nya krigerna inte följer den nuvarande allmänna lagen om *coercion*.

3.4 Harald Gustafsson

³⁰ Botea och Taylor s. 2.

³¹ Botea och Taylor s. 4.

³² Botea och Taylor s. 16.

³³ Botea och Taylor s. 16 – 22.

Utöver de statsvetenskapliga och sociologiska teoretikerna har jag även valt att inkludera Harald Gustafsson³⁴ som är historiker samt vars arbete främst har kretsat kring statsutveckling i historisk tid. Hans arbete har främst handlat om utvecklingen av konglomeratsstater.³⁵ Boken som jag främst kommer att använda mig av i denna uppsats är *Makt och Människor*. Boken diskuterar Europas statsutveckling från och med medeltiden fram till franska revolutionen. Gustafssons idéer utgår ifrån Tillys teori om *coercion* och boken fokuserar på att förklara hur det europeiska statssystemet byggdes upp. Den internationella rivaliteten är i fokus i *Makt och människor* men även människor och deras påverkan är inräknad.³⁶ I min uppsats kommer jag att använda mig av beskrivningen av den medeltida staten och hur den var uppbyggd.³⁷

I likhet med mig är Gustafssons mål att diskutera att den västerländska uppdelningen i stater är en nutida konstruktion och för att förstå dagens situation måste vi förstå gårdagens. Vi väljer att kalla de olika historiska delarna för ”Frankrike” och ”Tyskland” och väljer att applicera den nuvarande situationen på dåtiden.³⁸ Dock är det viktigt att ha i åtanke att utan skapandet av det europeiska statssystemet så hade världen inte haft det statssystem som vi har idag. Men det europeiska statssystemet var inget som medvetet skapades enligt Gustafsson. Det europeiska statssystemet och marknadsekonomin kom till genom att ingen part blev stark nog att underkua den andra.³⁹ Det var de sönderfallande imperierna under medeltiden som byggde upp de olika territorialstaterna. Gustafsson pekar även på den internationella kopplingen mellan Europa och Asien. Europa var beroende av Kinas ekonomiska uppgång för att kunna starta handelskapitalismen. Gustafsson drar detta ett steg längre och menar att vi kanske skall se denna effekt som en eurasisk rörelse med sin startpunkt i Kina.⁴⁰ Jag kommer inte att göra denna koppling i min uppsats men jag vill visa med detta att det finns tankar som diskuterar kopplingar mellan kontinenterna. Globaliseringen fanns redan under medeltiden.

³⁴ Harald Gustafsson är professor i historia vid Lunds Universitet.

³⁵ Konglomeratsstat är en stat där härskaren/statsöverhuvudet/premiärministern har olika befogenheter i olika delar av riket. Sverige under stormaktstiden var en konglomeratsstat och ett nutida exempel är Storbritannien där Elizabeth II har olika befogenheter beroende på i vilket del av Storbritannien hon är i.

³⁶ Gustafsson, Harald, *Makt och Människor*, Makadam förlag utgiven. s. 227 – 229.

³⁷ Gustafsson s. 9 – 11.

³⁸ Gustafsson s. 4 – 10.

³⁹ Gustafsson s. 217 – 220.

⁴⁰ Gustafsson s. 219.

4 Metod

Matrisen som kommer att användas utgår ifrån den forskningsdebatt som har förts. Nedan kommer jag att diskutera varje analysobjekt för sig och koppla detta till teorin. Min matris fyller funktionen som en förklaringsmodell, En förklaringsmodell innebär att man vill fånga orsaksförhållandena. Kravet som ställs på en förklaringsmodell är att den skall vinna ny kunskap, inte att den är preciserad. Ofta skapar historiker modeller utifrån sin forskningsfråga.⁴¹ Matrisen är konstruerad utifrån dessa analysobjekt: *Warlords, religion, etnicitet* samt *den internationella närvaron*. Utifrån dessa fyra analysobjekt kommer jag att jämföra medeltiden och dagens Afghanistan. De första tre analysobjekten i min matris var förekommande under medeltiden och jag är medveten om detta. Jag har inte valt dessa tre delar för att det var tre bestående komponenter av det medeltida samhället. Dessa analysobjekt har valts för att de är bestående inslag av det afghanska samhället. *Religionen, krigsherrarna* samt de *etniska grupperna* är de tre inslag som påverkar den afghanska statsutvecklingen mest. Min fjärde och sista del, *den internationella närvaron*, är en del som inte fanns i den medeltida världen. Dock fanns det en bestående komponent då externa hot och interna hot interagerar med varandra. Dessa fyra objekt har valts för att de är de delar av det afghanska samhället som påverkar Afghanistan mest. Dock är syftet med min uppsats att historisera statsutvecklingsdebatten och därmed måste jag också ha delar av min matris som går att jämföra med det medeltida samhället. Min matris har därmed främst utgått ifrån mitt syfte men även utifrån det afghanska samhället.

Matrisen har även en koppling till mitt teoretiska material, Botea och Taylors undersökning såg till andra komponenter: skapandet av nationer (eticitet), bildandet av arméer och finansiering. Deras resultat, som jag har beskrivit ovan, skiljer sig från min hypotes. Deras matris utgår ifrån Tillys teori om *coercion* medan min undersökning utgår ifrån Afghanistan som samhälle. I och med att våra undersökningar är annorlunda skiljer sig våra slutsatser åt. Om jag hade valt samma komponenter som Botea och Taylor hade jag gjort om deras undersökning och till viss del ignorerat mitt syfte. Till skillnad från Botea och Taylor har jag inte utgått ifrån Tilly vid skapandet av min matris. Matrisen har också sin grund i historisk metod. Historisk metod kombinerar hypotetiskt deduktiv metod och hermeneutik.⁴²

⁴¹ Kjellstadli s. 143 – 145.

⁴² Kjellstadli s. 121 – 131.

4.1.1 Warlords

Mitt första analysobjekt är de s.k. *warlords*. Jag har valt dem först för att deras politiska roll är relevant för Afghanistans statsutveckling. Enligt Botea och Taylor har de en statsförstörande effekt. *Warlords* har funnits under medeltiden och jag skall försöka se likheter och olikheter mellan de olika tiderna. De har funnits i den benämningen som krigare med politisk makt över ett territorium. Länsherrar har kallats för *warlords* i historien. Denna del av min matris har till viss del inspirerats av Gustafsson men främst har jag utgått ifrån det afghanska samhället. Sörensen trycker på att det är det dåliga ledarskapet som är statsförgörande. Det dåliga ledarskapet kan kopplas till krigsherrarnas maktposition.

4.1.2 Etniska grupperna

Det andra analysobjekten jag skall undersöka är hur de olika *etniska grupperna* förhåller sig till varandra. De olika etniska grupperna är väldigt olika varandra och de allierar sig politiskt beroende på vilken klan och vilken etnisk grupp de tillhör. Talibanerna har exempelvis starkt stöd bland den pashtunska majoriteten eftersom det finns många pashtuner bland talibanerna. Botea och Taylor anser att det är den etniskt diversifierade staten som har avstannat statsutvecklingen. Ayoob menar att det är de olika nationerna inom Afghanistan och omvärldens tryck om att bejaka de olika etniciteterna som skapar splittring inom staten.

4.1.3 Religionen

Det tredje analysobjektet är *religionen*. När de etniska grupperingarna är det som sliter sönder landet är religionen en gemensam faktor. Religionen är vad befolkningen kan samlas kring. Problemet är att det inte går att finna en gemensam väg som både taliban – anhängare och den urbaniserade eliten kan finna hållbar. Religionen genomsyrar det afghanska samhället på ett liknande vis som det gjorde i det medeltida samhället. Skälet till detta scenario var att i och med att staten inte existerade gav religionen och släkten skydd til människorna istället. Religionen är den faktor som är den samlande punkten för den afghanska befolkningen. Den medeltida kyrkan fyllde en liknande funktion enligt Gustafsson under medeltiden.

4.1.4 Den internationella närvaron

Det sista analysobjektet är den *internationella närvaron*. I denna del har jag valt att inkludera både den nuvarande internationella militära närvaron, den sovjetiska ockupationen och maktstridigheterna mellan de olika grenarna av mujaheddin. Mitt fokus kommer att vara från 1992 och framåt. Trots att syftet

med min uppsats är att historisera statsutvecklingsdebatten kommer jag inte att ha samma perspektiv. Skälet till detta är att jag anser att tidigare forskning har gjort detta grundligt. Mitt syfte är att försöka visa vilka likheter den nuvarande situationen har med tidigare stadium i historien.

5 Tidigare forskning

Uppsatsämnet har debatterats livligt i forskningsvärlden. Charles Tillys *Coercion, Capital and European States AD 900 – 1992* har dock använts flitigast men idag har han börjat bli kritiserad. Kritikerna menar att Tillys teori inte är tillämpbara på nutida förhållanden. I kapitel 3.3 har del av dessa kritiker inkluderats då de menar att Tillys mekanismer är densamma men att världen har förändrats sedan medeltiden.

Victoria Tin – Bor Hui har utvecklat statsutvecklingsdebatten i *War and State Formation in Ancient China and Early Modern Europe* genom att jämföra Kinas statsutveckling med Europas. Hon är inte inkluderad i uppsatsen eftersom det inte gick att få tillgång till boken under mitt uppsatsarbete. Trots detta vill jag kommentera att hennes bok har breddat debatten genom att inkludera andra delar av världen. Jag har också nämnt Jeffrey Herbst som i *War and the State in Africa* studerat Afrikas statsbildningsprocess. Det är ingen av dessa författare som har de facto jämfört länderna med de europeiska medeltida staterna.⁴³ Anna Leander har också diskuterat biståndets nya roll inom statsutvecklingen.⁴⁴ Denna artikel är inkluderad i min uppsats. Övriga forskare har inkluderats i mitt teoretiska avsnitt.

⁴³ Botea och Taylor s. 4.

⁴⁴ Leander, Anna “Wars and the Un-Making of States: Taking Tilly Seriously in the Contemporary World” Forthcoming in: in Stefano Guzzini and Dietrich Jung, eds, *Copenhagen Peace Research: Conceptual Innovations and Contemporary Security Analysis.*, London and New York: Routledge

6 Avgränsning

Forskningsdebatten och forskningen kring statsutveckling har främst kretsat kring de europeiska staterna och deras utveckling. Diskussionen har inte kretsat kring andra delar av världen och deras statsutveckling. Mayas och aztekernas stadsstater och deras utveckling debatteras inte på samma sätt. Jag hade gärna diskuterat och dragit paralleller till mayas och aztekernas statsutveckling men uppsatsens omfång tillåter inte detta. Forskning som inte fokuseras på Europa är behövlig och om så hade skett hade vi kanske kunnat presentera en annan teori som var applicerbar på delar av världen. Min uppsats är ett steg till en breddning av debatten genom att jag historiserar den. På detta sätt vill jag ta bort fokus från hur vi anser att stater skall agera utifrån våra västerländska normer och synsätt och se stater för vad de faktiskt är.

Det har tidigare nämnts att uppsatsen inte kommer att fokusera på Tillys andra fas, då staten bemöter de externa hoten, utan fokusera på den inledande fasen då fokus ligger på de interna hoten. Den andra fasen har tillämpats i tidigare forskning men den första har inte tillämpats. Genom att anlägga detta fokus kan jag nå nya resultat och driva debatten framåt

7 Afghanistanans historiska bakgrund

I min historiska bakgrund har jag valt att inte inkludera den sovjetiska ockupationen och kriget mot terrorn. Skälet till detta val är att det är vedertagen information. Afghanistan och kriget mot terrorn är väldokumenterad och vi får information om detta nästan dagligen. Däremot får vi inte lika mycket information om vad som skedde före 1979. I detta avsnitt kommer det ske en kortfattad resumé kring försöken till att skapa en moderniserad afghansk stat. En presentation av de olika etniska grupperna kommer även att inkluderas.

7.1 Afghanistans historia

På uppsatsplansseminariet påpekades det att Afghanistans geografiska position har lett till att landet har varit föremål för stormakternas intresse. Sidenvägen gick genom Afghanistan och var en strategisk del av den ekonomiska pulsådern som gick mellan Asien och Europa. Senare under 1800 – talet, under den era som har kallats för ”the great game⁴⁵”, var Afghanistan ett buffertland mellan Storbritannien och Ryssland. Precis som Saudiarabien skapades det inte ett kungahus förrän på 1900 – talet. Under ledning av kung Amanullah inleddes ett reformarbete som försökte lösgöra Afghanistan från den tidigare byråkratin vilken baserades på klansamhället.

Tyvärr var korruptionen alltför utbredd inom detta system och det innebar att omvandlingen inte gick att genomföra. Detta trots att Amanullah var den kung som försökte föra in Afghanistan till 1900 – talet. Trots att Amanullah hade en av de främsta asiatiska nationalisterna, Tarzi, vid sin sida misslyckades detta. Tarzi försökte övertala kungen att han långsamt skulle införa förändringarna men Amanullah ignorerade detta. Amanullah störtades 1929 och den nya kungen Nadir Shah mördades och efterträddes av sin son Zahir Shah som regerade från 1933 fram till 1973.⁴⁶

Under Zahir Shah försökte premiärministern Daoud, i likhet med Amanullah, att modernisera Afghanistan. På grund av det kalla kriget utarbetade Daoud ett ekonomiskt och militärt samarbete med Sovjet. Moderniseringen som infördes inkluderade rättigheter för kvinnor och en öppnare arbetsmarknad. När den

⁴⁵ Rudyard Kipling myntade detta begrepp.

⁴⁶ Rasanayagam, Angelo, *Afghanistan: a modern history ; monarchy, despotism or democracy? The problems of governance in the muslim tradition*, I. B. Tauris, London, 2003 s. 14 – 26.

religiösa delen av samhället protesterade kunde Daoud använda sig av armén och en hemlig polis. Både under Amanullahs och de resterade kungarnas styre var det var en liten urban grupp som försökte införa den nya tidens tankar och idéer. Till skillnad från vad som skedde i Europa så förlorade de urbana rörelserna mot den traditionella linjen. Talibanernas politik är en fortsättning av den traditionella linjen.⁴⁷

Innan Afghanistan invaderades infördes en ny demokratisk konstitution där Loya Jirgia⁴⁸ blev en form av parlament. Inom denna demokratiska reform inkluderades även utbildningspolitik som innebar att skolväsendet byggdes ut på landsbygden. Pressfriheten inkluderades och frihet att starta egna partier inkluderades också i den nya konstitutionen. Konflikten mellan den urbaniserade och den mer traditionella rurala befolkningen kvarstod. Moderniseringen av landet var dessutom inte tillräckligt finansierad. Det fanns inte det ekonomiska stöd som behövdes för att bygga upp en stark administration utan Afghanistan förblev beroende av utländskt stöd. Det byggdes dock upp en stat som sedan raserades under den sovjetiska ockupationen.⁴⁹ Staten Afghanistan har vid olika tillfällen moderniserats för att sedan falla i sönder.⁵⁰

7.2 Befolkningsgrupperna

Det av vikt för uppsatsen att det sker en presentation av de olika etniciteterna. Den största gruppen är pashtuner och är den etnicitet som historiskt har blivit kallad för afghaner. Den andra största gruppen är Tajikerna och den tredje största gruppen är de turkiska uzbekerna. De olika etniciteterna är alla muslimer men de stödjer olika politiska grupperingar. Pashtunerna (som även finns i Pakistan) stödde främst talibanerna medan de övriga befolkningsgrupperna stödde norra alliansen. Pashtunerna finns främst i den södra delen av landet. Denna blandning av etniciteter har lett till att det inte finns en urtyp för en ”afghan”.⁵¹ Inom dessa etniciteter finns även olika klaner, klanerna är också viktiga inom det politiska samarbetet och det är dem som Loya Jirga är baserat på. Vid fredsfördraget vid Bonn ansågs att nyckeln till uppbyggnaden av ett stabilt samhälle var att inkludera klanerna.

⁴⁷ Rasanayagam s. 27 – 37.

⁴⁸ Loya jirgia är den traditionella diskussionsforum för klanerna.

⁴⁹ Rasanayagam s. 38 – 58.

⁵⁰ Rubin, Barnett R., *The fragmentation of Afghanistan: state formation and collapse in the international system*, Yale Univ. Press, New Haven, 1995 s. x.

⁵¹ Rasanayagam s. xviii

8 Analys: Afghanistan ur ett historiskt statsutvecklingsperspektiv.

8.1 Warlords

En *warlord*/krigsherre är en person som har militär och civil makt över ett geografiskt avgränsat område som är inte knutet till en övergripande statsmakt. I uppsatsen kommer jag att både använda mig av beteckningen *warlords* samt krigsherrar. *Warlords* finns speciellt i sk. *failed states* då den övergripande staten saknas. Mary Kaldors teori om globala krigsekonomier har visat att *warlords* finansierar sina arméer via försäljning av naturresurser, kvinnor samt droger.⁵² I Afghanistans fall var både norra alliansen och talibanerna *warlords* då krigets finansierades via opiumförsäljning. Krig har alltid varit en lukrativ marknad. Under högmedeltiden hade varje enskild herreman ett relativt fritt spelrum för sitt agerande utan att staten intervenerade.⁵³ Under 1500 – 1600 – talet, innan de stora nationella arméerna fanns, existerade en marknad för driftiga män som erbjöd sig själva samt sin privata armé till stater.⁵⁴ Tidigare kunde även de självständiga herradömena i Europa förklara krig mot varandra. Riddarna under medeltiden kunde ignorera sin konungs påbud och detta sker även idag i Afghanistan. Skälet till att medeltids riddarna kunde göra detta enligt Harald Gustafsson var därför att de ”kunde existera bara därför att idén om kungadömet, som gav dem deras rättigheter, var kvar i samhället”.⁵⁵ Krigsherrarna som har tillskansat sig makt på statens bekostnad kunde göra detta för att de som gav dem makten fortfarande fanns. I Europa hade länsväsendet⁵⁶ en uppsplitande effekt på statsbildningen då de lokala härskarnas land var koncentrerat till ett ställe. I Norden uppstod inte samma

⁵² Kaldor Mary, *Nya och gamla krig: organiserat våld under globaliseringens era*, Daidalos, Göteborg, 2000 s. 115 – 119.

⁵³ Gustafsson s. 22.

⁵⁴ Garcia, Luis Ribot “Types of Armies: Early Modern Spain” s. 37 – 68 i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000 s. 53 – 54.

⁵⁵ Gustafsson s. 23 – 25.

⁵⁶ Inom historia förs en livlig debatt om feodalismens vara eller icke vara. Själva ordet har fått en dålig klang, därför har de flesta historiker börjat använda ordet länsväsende istället. Länsväsendet innebar att kungen i utbyte mot rustningstjänst gav en bit mark till en adelsman. Denna adelsman gav i sin tur en bit mark till sina underlydande.

effekt då adelsmännens mark var utspritt över hela landet.⁵⁷ Min poäng med denna likhet är att krigsherrarna i Afghanistan har en liknande uppdelning eftersom deras makt är koncentrerat lokalt. Detta medför att krigsherrarna behåller makt över det tilldelade området enklare.

Tilly skriver att stater idag främst är ”*containers and deployers of coercive means, especially arms forces*”.⁵⁸ Om staten inte kan uppnå detta uppstår det en kamp över vem som har makten och kampen avgörs av: vem som har den bästa organisationsförmågan och ledarskapet. Detta är en likhet till vad som skedde under tidig medeltid i Europa.⁵⁹ När en interimregering bildades i Afghanistan kunde inte regeringen kontrollera motståndsrörelsernas arméer. Arméernas beteende var karaktäristiskt för både warlords och för hur riddare under tidig medeltid betedde sig.⁶⁰ Krigsherrar i Afghanistan kan både räknas som en armé och som frikompanier. Ett frikompani under medeltiden var en grupp som betalades av en extern eller en intern makt för att förstöra för fienden. Frikompanierna saknade lojalitet till en stat utan kunde välja sina uppdragsgivare efter vilken lön som var högst. Frikompaniernas funktion var att skapa skräck hos civilbefolkningen. Dessa frikompanier fanns främst i Italien och dessa yrkesmilitärer blev i vissa fall ledare för stadsstaterna där.⁶¹ Frikompaniernas arbete påminner om hur krigsherrar opererar i Afghanistan. Krocken mellan det civila samhället och staten ledde till att frikompanier avvecklades under tidigmodernitet.⁶² Under medeltiden fanns arméer när krigen pågick. Detta förändrades sedan när krig blev mer frekvent och arméerna behövde vara stridsberedda även under fredstid.⁶³

På många sätt är the *warlords* skilda från Al – Quaida och talibanerna men på samma gång tätt sammankopplade. Krigsherrar har mördat statliga ämbetsmän i Afghanistan över vad som tros vara narkotikastrider.⁶⁴ *Warlords* finansierar sina arméer via narkotika och för bönderna är det en enkel gröda samt en viktig inkomstkälla.⁶⁵ Staten involveras i denna handel då, som Anna Leander har visat, kontrollen över kapitalet har förändrats till kontroll över biståndet.⁶⁶ Sörensen citerar Tilly när han skriver att statsbildning och organiserad brottslighet är likartade företeelser.⁶⁷ Dock skriver även Sörensen att dagens ledare främst vill berika sig själva och används vinsten för att berika sig själva och inte staten.⁶⁸ Jag vill starkt påpeka att kopplingen mellan stat och härskare också var stark under

⁵⁷ Gustafsson s. 25 – 26.

⁵⁸ Tilly s. 50.

⁵⁹ Rubin s. 179.

⁶⁰ Rubin s. 272, Garcia s. 37.

⁶¹ Gustafsson s. 44 – 47.

⁶² Covini, Maria Nadia “Political and Military bonds of the Italian State System, Thirteenth to Sixteenth Centuries” s. 9 – 36” i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000 s. 20 – 22.

⁶³ Garcia s.41.

⁶⁴ Rasanayagam s. 259.

⁶⁵ Rasanayagam s. 263 – 264.

⁶⁶ Leander s. 6 – 7.

⁶⁷ Sörensen s. 4.

⁶⁸ Sörensen s. 12.

medeltiden och även under senare tid. Ingen monark under dessa tider arbetade för att stärka riket utan för att stärka sin egen maktposition. Rike och härskare var tätt sammankopplat. Sörensen menar att detta är ett av skälen till att vi lever i en ny tid men jag anser att detta är i princip samma historiska företeelse.

Europa utvecklade sitt statssystem genom konkurrens om territorium och handel.⁶⁹ Denna konkurrens ledde till att staterna ökade sitt *coercion* och säkrade greppet kring kapitalet.⁷⁰ Anna Leander menar, som jag har skrivit ovan, att det är numera en kamp om biståndet. Biståndets roll i finansieringen av våldet har lett till en annan form av konkurrens kring kapital. Detta har även lett till skriver Leander att stater främst förlitar sig på säkerhetsföretag som arméer. För staten i sig är detta mer ekonomiskt än att skapa en armé.⁷¹ Dock är detta kontraproduktivt då det blir svårare för staten att faktiskt skapa en hållbar grund för sin framtida stat. Intressant nog påpekar Botea och Taylor att Ammanullah inte gav militären lön utan gav dem mat och husrum.⁷² Detta är i princip överensstämmande med vad som skedde under äldre medeltid.

En kontroversiell tanke som jag har funderat över är att talibanerna tog kontroll över narkotikan och sålde det vidare. Var detta egentligen ett sätt för staten att liera sig med kapitalet? Tilly skriver att för att finansiera en armé krävs det skatter.⁷³ Om talibanerna hade satt en skatt på opiumodling hade de kunnat finansiera en större stat. På det sättet hade kanske den afghanska ekonomin förvandlats till en penningekonomi.⁷⁴ Tilly skriver vidare att ju mer kommersialiserad en stat är desto bättre organiserar sig staten.⁷⁵ Detta är kontroversiellt men är viktigt att föra fram. Talibanerna hyste dock inte något intresse för att skapa en statlig administration.⁷⁶

Krigsherrarnas internationella kontakter styrs av vilken etnicitet de tillhör. Detta visar sig genom att varje folkgrupp har starkast kontakt med de länder vars befolkningsmajoritet den rådande folkgruppen tillhör. Talibanerna hade ett starkt stöd från Pakistan eftersom att majoriteten var pashtuner och således hade norra alliansen stöd från de kringliggande länderna i norra delarna av Afghanistan.⁷⁷ I denna ekvation måste vi även inkludera klanerna. Klanernas släktband sträcker sig över Afghanistans, Pakistans samt Irans gränser. Narkotikasmugglingen lever på att det finns släktband över gränserna som gör så att smugglingen underlättas.⁷⁸ Narkotikaförsäljningen gynnas av släktband och avsaknaden av stat.

För att sammanfatta denna del av uppsatsen så agerar krigsherrarna i Afghanistan som frikompanierna och länsherrarna gjorde under medeltiden. Tilly skriver att under medeltiden hade adelsmännen rätt att bedriva krig mot

⁶⁹ Tilly s. 54.

⁷⁰ Tilly s. 57.

⁷¹ Leander s. 7 – 9.

⁷² Bodea och Taylor s. 19.

⁷³ Tilly s. 84 – 85.

⁷⁴ Tilly s. 86.

⁷⁵ Tilly s. 88.

⁷⁶ Botea och Taylor s. 17.

⁷⁷ Saikal, Amin, *Modern Afghanistan: a history of struggle and survival*, I. B. Tauris, London, 2004 s. 216.

⁷⁸ Rasanayagam s.264.

varandra.⁷⁹ Detta berodde på att staten saknade våldsmonopol och detta gav krigarna möjlighet att bedriva privata krig. Krigsherrarna i Afghanistan kan även, i likhet med förhållanden under medeltiden, legitimera sin verksamhet genom en allians med staten. De uppsplitande effekterna som länsväsendet gav Europa kan skönjas även i Afghanistan. Krigsherrarna får maktpositioner som guvernörer samt använder dessa poster för att berika sig själva. I ”Sveriges historia” berättar Dick Harrison att 1200 – talets Sverige var ett rike som styrdes av maffia – liknande tendenser. Lag och ordning existerade inte utan befolkningen var beroende av dessa ”mafiosos”. Enligt Harrison sker detta i tredje världen även idag.⁸⁰

8.2 Etniska grupper

Motsättningen mellan staten och klanerna har som visas i kapitel 7 har varit bestående. I början av 1900 – talet ökade motsättningarna mellan pashtunerna och de övriga befolkningsgrupperna. De traditionella pashtunerna ville att staten Afghanistan och beteckningen afghan skulle betyda pashtun. När interimregeringen bildades valde ledarna att inte inkorporera de regionella organisationerna in i den nya staten. Detta betyder att de som stödde den tidigare regionala strukturen fortsatte att försöka hindra tidigare moderniserings – försök. Den tidigare strukturen och motsättningen i Afghanistan kvarstod fast med moderna vapen och ny militär organisation. Tidigare stöddes den pashtunska majoriteten av omvärlden men nu fanns inte detta stöd kvar.⁸¹

Majoriteten av talibanerna är pashtuner medan norra alliansen tillhörde de övriga etniska minoriteterna. Kombinationen av etnicitet och religion fanns innan talibanerna kom till makten då de nya partierna som skapades 1991 var islamistiska.⁸² Dock organiserade sig partierna efter etnicitet. Ayoob har varnat för att om kravet på mänskliga rättigheter och nya stater kombineras kan en statsförgörande process inledas. Enligt Ayoob är det omvärldens krav på skapandet av *ethnonational states* som leder till krig eftersom *ethnonational states* inte existerar i verkligheten.⁸³ I regioner där pashtunerna var i minoritet motsattes statens inverkan för att de ansågs vara pashtunska, istället styrde regionala auktoriteter. Liknande scenarion skedde även i pashtunska områden.⁸⁴ Det finns dock krigsherrar som styr med stöd av det officiella erkännandet staten ger dem.⁸⁵

⁷⁹ Tilly s. 69.

⁸⁰ Sveriges Historia del 4.

⁸¹ Rubin s. 265 – 266.

⁸² Rubin s. 270.

⁸³ Ayoob statemaking statebreaking s. 44 – 46.

⁸⁴ Rubin s. 273 – 274.

⁸⁵ Debiel, Tobias , Glassner, Rainer , Schetter, Conrad and Terlinden, Ulf 'Local State-Building in Afghanistan and Somaliland', Peace Review, vol:21 no: 1 (2009), 38 — 44 s. 4.

Dagens Afghanistan är det gamla Afghanistan men med nya vapen och med en plats i FN. Tidigare varierade makten mellan de olika grupperna. När nationalstatssystemet introducerades i Afghanistan hade pashtunerna makten. Konflikten mellan stat och samhälle ledde emellertid till att Afghanistan inte utvecklades till en nationalstat. Den bräckliga staten förlitade sig på internationell hjälp och bistånd och utvecklade aldrig ett skatteväsende. Denna process frös den rådande konflikten mellan stat och samhälle och när biståndet försvann återuppstod konflikten.⁸⁶

Den svenska Afghanistankommitténs arbete har använts inom den etniska propagandan. Pashtunska grupper kallade kommitténs arbete för ”Swedish committé for Pansjer”.⁸⁷ Pansjer betyder för pashtunerna, alltså att Svenska Afghanistankommittén ansågs arbeta för pashtunerna själva. Detta är en intressant iakttagelse då det pekar på att det inte finns en gemensam samlingspunkt kring vad som är Afghanistan.⁸⁸ Botea och Taylor skriver att detta har skett trots årtionden av krig. I vanliga fall har krig en samlande faktor för befolkningen i ett land. Botea och Taylor menar att detta är ett tecken på hur våldet har en statsförstörande effekt.⁸⁹ Jag ifrågasätter om våldet är statsförstörande. Jag är av åsikten att om staten Afghanistan splittras av våldet så kommer det att samtidigt skapas nya stater. Därmed har våldet fortfarande en statsbildande effekt.

När den militära kampanjen i Afghanistan inleddes 2001 insåg de allierade att norra alliansens styrka var försvagad pga. Massouds död.⁹⁰ Även i Europa under medeltiden låg lojaliteten hos en person inte hos personens ämbete. Makten i Afghanistan ligger i kontakterna till de olika klanerna och etniska grupperna. Med moderna ord betyder det att krigsherrens nätverk är det avgörande. Det är en fråga om makt över människor, inte över makt över land. Staten Afghanistan hade i likhet med härskarna under medeltiden, trots yttre manifestationer, ringa reell makt.⁹¹ En ytterligare tendens som de allierade var oroliga över var att ledarna för de olika etniska grupperna skulle ändra sina lojaliteter beroende på vem som verkade vinna.⁹² Förlorarna i dessa sammanhang är de civila både idag och under medeltiden. De förändringar lojaliteter som sker idag i Afghanistan skedde också under medeltiden.⁹³

Det internationella samfundet hade större tilltro till gerillarörelsen Jaimat vars medlemmar ej tillhörde övriga större befolkningsgrupperna men vars ledare insåg behovet av en koalition av alla etniciteterna för att kunna styra Afghanistan.⁹⁴

⁸⁶ Rubin s. 279.

⁸⁷ Rubin s. 220.

⁸⁸ Saikal s.220.

⁸⁹ Botea och Taylor s. 21.

⁹⁰ Rasanyagam s. 253.

⁹¹ Contamine, Philippe “Introduction” s. 1 – 8 i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000 s.5.

⁹² Rasanayagam s. 254.

⁹³ Tilly formation of national states s. 24.

⁹⁴ Saikal s. 210 – 211.

Även Massoud insåg detta. För att uppnå detta behövdes en form av *power – sharing* avtal mellan de olika grupperna.⁹⁵ Trots denna insikt bland krigarna, om att en koalition behövdes, fortsatte striderna mellan de olika rörelserna. Striderna behandlades som missförstånd och togs inte på allvar.⁹⁶ Även när fredsavtalet förhandlades pågick striderna.⁹⁷ Denna form av små konflikter inom en stat var karaktäristiskt för medeltiden. Dessa konflikter eskalerade och interagerade med andra konflikter. På samma sätt som de etniska konflikterna och konflikter mellan olika qvawns⁹⁸ påverkar staten Afghanistan idag.⁹⁹ Under medeltiden fanns ett liknande scenario där de små konflikterna mellan olika härskare kunde eskalera. För att överta makten krävdes stöd från andra herremän.¹⁰⁰

De etniska motsättningarna försvagar den afghanska statens stabilitet. Problemet ligger i att de olika etniciteterna är olika nationer. Botea och Taylor menar att den etniska heterogeniteten blir en statsförgörande effekt, vilket kanske resulterar i att inom Afghanistan kommer det att bildas nya stater. På det sättet är våldet statsförgörande men samtidigt är det statsbildande då nya stater skapas. Enligt Ayoob är det västerländska statssystemet svårt att applicera på den tredje världen pga. nationerna/eticiteterna inom staterna.¹⁰¹ Det finns ingen samhörighet mellan etniciteterna och klanerna gentemot staten Afghanistan. Ayoob påpekar dock att det nuvarande systemet av nationer inom stater påminner om det medeltida Europa.¹⁰² Sammanfattningsvis kan vi se ett Afghanistan som har flera nationer i samma stat. Ayoobs forskning har visat att det är de *ethnonational states* nationerna som försvårar för staten Afghanistan. Krigsherrarna samlas kring den etniska identiteten framför den afghanska.

8.3 Religion

I min historiska bakgrund har jag diskuterat motsättningen mellan den urbaniserade elitens vilja att införa en moderniserad stat och landsbygdens motstånd. Afghanistan är en etniskt delad stat som endast har religionen som gemensam faktor.¹⁰³ Religion var också en samlande faktor för människorna under medeltiden. Religionen var både en exkluderande och en inkluderande faktor.

⁹⁵ Saikal s.214.

⁹⁶ Saikal s. 212.

⁹⁷ Saikal s.215.

⁹⁸ En qvawn är en del av klanssamhället, ett beslutsfattande organ.

⁹⁹ Covini s. 17.

¹⁰⁰ Gustafsson s. 37.

¹⁰¹ Ayoob statemaking state breaking s. 39 – 40.

¹⁰² Ayoob statemaking state breaking s. 40.

¹⁰³ Rasanayagam s. 190.

Kampen mot den internationella närvaron har kopplats till jihad, ett heligt krig mot de otrogna. Jihad är ett korståg mot de otrogna i väst som leds mot talibaner och av Al – Quaida.¹⁰⁴ Talibanerna består främst av pashtuner från Afghanistan och Pakistan medan Al – Quaida är internationell. Den gemensamma faktorn är att de är sunni – muslimer och vill kämpa mot Västvärlden och shia – muslimer. Al – Quaida skapades av muhjaheddins från den sovjetiska offensiven.

Shura¹⁰⁵ har använts både av dem som vill modernisera landet och de som behålla status quo. Islamisterna hävdar att i och med att shura existerar behövs inte någon demokrati. Medan den urbaniserade eliten anser att detta är ett skäl för att introducera demokrati.¹⁰⁶ Tilly skriver att urbaniseringen möjliggjorde statsformeringen. Det var via städer som skatter lättast kunde indrivnas och kopplingen mellan stat och kapital möjliggjordes.¹⁰⁷ Den urbaniserade befolkningens använder alltså ett begrepp från islam för att möjliggöra statsformering. Emellertid finns en skiljelinje mellan en stark nationalstat och vad som kan kallas för en teokrati. Iran är en teokrati vilken också är en nationalstat men i detta fall införde den urbaniserade eliten den. På ett sätt är shura – diskussionen intressant då det visar att det finns en önskan om att rådfråga befolkningen. Men i en demokrati har hela den röstberättigade befolkningen en röst medan i en traditionell shura har endast ett fåtal rösträtt. Diskussion som förs liknar diskussionen som fördes i Europa när demokratin skulle införas. Detta påminner om Tillys två tidssegment *nationalization* samt *specialization* då kopplingen mellan kapital samt *coercion* ledde till uppmaningar om rösträtt.¹⁰⁸ Trots detta anser jag att det visar på sprickan mellan samhället och staten vilket gör att vi inte kan säga att Afghanistan är en nationalstat. Jag vill inte heller kalla den för en *failed state* eftersom Afghanistan aldrig har varit en nationalstat så hur skulle den kunna vara misslyckad då? Poängen med mitt resonemang är att Afghanistan aldrig varit en nationalstat för att den aldrig har uppfyllt kraven.

Denna teologiska diskussion inom Afghanistan skiljer sig från den teologiska diskussionen som fanns i det kristna medeltida Europa. Det var via kyrkan som idén om abstrakta och heltäckande stater fortlevde.¹⁰⁹ I avsnitt 3 av Sveriges Historia¹¹⁰ diskuteras varför Sverige blev kristet. Sverige blev kristet menar Harrison, i likhet med Gustafsson, för att kyrkan gav dåtidens härskare en institution. Tidigare när härskaren dog var efterföljaren tvungen att bygga upp samhället igen. Man härskade över relationer eller människor. Men kyrkan fanns alltid, det var kombinationen mellan kyrka och stat som cementerade maktstrukturerna.¹¹¹ Sörensen skriver att ett av de felaktiga svaren till varför tredje världens statsutveckling har stagnerat är för att kyrkan hade en civiliserande

¹⁰⁴ Rasanayagam s. 225.

¹⁰⁵ En shura är en form av jirga, en form av råd.

¹⁰⁶ Rubin s. 229.

¹⁰⁷ Tilly s. 48.

¹⁰⁸ Tilly s. 29.

¹⁰⁹ Gustafsson s. 18.

¹¹⁰ Går att hitta på tv 4 play.

¹¹¹ ”Sveriges Historia” Del 3.

inverkan.¹¹² Jag instämmer med Sörensen och vill betona att kyrkan fyllde en funktion som institution. Det medeltida Europa hade katolska kyrkan och under det osmanska väldet fanns kalifatet som fungerade som en internationell religiös organisation för sunni – islam. Idag finns det inte ett liknande organiserande system i islam. Religionen fyller därmed inte en roll som institution för staten som den gjorde på medeltiden.

Det måste poängteras att för att få en fungerande nationalstat så måste religionen underordnas staten. Religionen kan bli en andra stat i staten och detta försvagar staten.¹¹³ På medeltiden behövdes kyrkan för att bygga upp staten men efter en tid var staten tvungen att lösgöra sig från kyrkan. Religionen är en inkluderande faktor och en gemensam nämnare för afghanerna men den afghanska staten måste skilja sig från religionen för att bli en västerländsk nationalstat. Fast idén att stat och religion skall vara åtskilda är en västerländsk tanke och kan inte fungera idag i Afghanistan. Afghanistan måste inkludera religion i sin stat för att formera sig för att religionen är den gemensamma nämnaren. Men talibanernas islam, menar Botea och Taylor, var inte tillämplig för att öka statsformeringen.¹¹⁴ Även om religionen inkluderas finns en risk att motsättningarna mellan stad och landsbygd fortsätter eftersom de är oense kring vilken sorts islam som skall implementeras i staten.

Sammanfattningsvis kan vi säga att kopplingen mellan stat och religion är både viktig och oviktig. Religionen är viktig för samhället som ett sammanbindande kitt och det går inte att bygga staten utan att inkludera religionen. Idag finns det andra rörelser som kan bygga institutioner men det är av vikt att religionen inkluderas. Målet är att bygga en stat där religionen inte är viktig men den måste inkluderas. De *ethnonational states* som finns inom Afghanistan sammanbinds av religionen. Religionens betydelse för det medeltida samhället finns även i Afghanistan. Det är via religionen som *coercion* kan skapas.

8.4 Den internationella närvaron

I detta kapitel kommer jag att inkludera muhjaheddin som internationell närvaro. Skälet till detta är att de är en internationell närvaro. Både USA och dess allierade samt muhjaheddin gör vad de tror är bäst för Afghanistan. Detta kapitel kommer delvis att ta upp liknande frågor som har diskuterats i kapitel 8.1. Kombinationen mellan interna hot (krigsherrarna) och de externa hoten (Al – Qaida, Nato¹¹⁵ samt Pakistan) påminner om hundraårskriget. Hundraårskriget

¹¹² Sörensen s. 4.

¹¹³ Tilly the formation of the national state s. 32.

¹¹⁴ Botea och Taylor s. 23.

¹¹⁵ Trots att Nato har som avsikt att skapa demokrati är deras närvaro till viss del statsförgörande.

mellan Frankrike och England var både en internationell konflikt och en intern konflikt. Englands kung var vasall till den franska kungen och det var i egenskap av fransk vasall som han gjorde uppror. Vasallerna, till både den franske och engelske kungen, stödde olika sidor och vände kappan efter vinden. För Englands del slutade kriget med rosornas krig men båda stater utvecklades två stater som fick våldsmonopol samt började med skatteindrivning.¹¹⁶

Jag har tidigare påpekat att Afghanistan är en stat som har formats av sin omvärld. Den internationella närvaron har alltid varit påtaglig och detta har påverkat landet på många sätt. En av de främsta anledningarna till att Afghanistan inte har enats är att omvärlden har stött de olika rebellgrupperna. Den afghanska staten formades med internationell hjälp.¹¹⁷ 1991 när den nya afghanska staten skulle skapas, valde omvärlden att skapa en demokrati enligt afghanska traditioner.¹¹⁸ De afghanska traditionerna innebar att det skulle finnas ett parlament, men i vissa delar av landet skulle demokratiska val ersättas av klanrepresentation. På detta sätt försökte det internationella samfundet skapa en form av ”hybrid – nationalstat”. Det skulle finnas ett parlament men samtidigt skulle afghanska traditioner upprätthållas. Det internationella samfundet försökte därmed återskapa den tidigare staten. Den afghanska staten blev dömd att misslyckas då samma strukturer fortlevde.¹¹⁹ Strukturen med klanlojalitet har dock överlevt två krig och detta är ett starkt hot mot en framtida stark afghansk stat. För att klansystemet skall kunna utnyttjas till statens fördel måste klansystemet bli en partner till staten.¹²⁰

I min analys har jag kritiserat klansystemet men det finns dock områden i Afghanistan där klansystemet förhindrade krigsherrar från att ta makten. Staten tillhör inte klansystemet vars lagar kallas för ”pashtunwali”. Dessa lagar har skapats av pashtuner och klansystemets institutioner är förankrade i samhället men är utanför själva staten. Men i och med att klansystemet är fungerande så blir staten ett hot mot den interna säkerheten.¹²¹ Tillys diskussion kring *patrimonialism* är ett begrepp som passar in på den rådande strukturen. Det är den tid då den egna statens agerande står i kontrast till vad länsherrarna vill uppnå. Kopplingen mellan etnicitet och nationalism skapades även under *patrimonialismen*. Tilly beskriver hur nationalismen användes för att skapa en gemensam bas för människorna i landet.¹²² I Afghanistans fall används denna nationalism för olika etniciteter. Således anser jag att det finns fog att diskutera en statsutveckling inom Afghanistan i och med skapandet av pashtunsk stat. Ovan har jag diskuterat högmedeltidens herrskap och dess likheter med krigsherrarnas agerande.

¹¹⁶ Gustafsson s. 33 – 37.

¹¹⁷ Rubin s. 265.

¹¹⁸ Rubin s. 266.

¹¹⁹ Rubin s. 266 – 268.

¹²⁰ Rasanayagam s. 266.

¹²¹ Debiel, Glassner, Schetter och Terlinden s. 4 – 5.

¹²² Tilly s. 63.

USA: s militära närvaro och interaktion i landets politik har varit konstant sedan kalla krigets slut. För att skapa en stabil stat bistår det internationella samfundet med hjälp till statsbyggandet. Byggandet av institutioner måste prioriteras istället för ”rapid infusions of cash for the visible projects favoured traditionally by aidgivers”¹²³ För att uppnå detta måste den afghanska staten skapa ett skatteväsende. Botea och Taylor påpekar att staten kunde få befolkningen att ge zakat¹²⁴.¹²⁵ Zakat skulle då innebära en form av inkomstskatt. Leander visar också hur kontrollen över kapital har förändrats från att kontrollera skatteintäkter till att kontrollera bistånd. Det internationella ekonomiska flödet krävs för att staten skall överleva.¹²⁶ Sörensen påpekar också att vi lever i en tid då externa aktörer kan påverka svaga stater via ekonomiska medel. De ekonomiska medlen är både bistånd och företag som är intresserade av naturresurserna som finns. Kopplingen mellan våld och naturresurser är det som är främst statsförgörande skriver Sörensen.¹²⁷

Det paradoxala i denna politiska struktur är att grannlandet Pakistan har försökt bibehålla status quo med ett svagt Afghanistan. Innan talibanerna tog makten över Afghanistan försökte Pakistan via ISI¹²⁸ avsätta presidenten Rabbani - Massoud till förmån för sin allierade.¹²⁹ Afghanistan har alltid påverkats av de regionala stormakter som har funnits runt dem men har aldrig blivit erövrat.¹³⁰ Sörensen skriver att det är fel att ge kolonialismen skulden för tredje världens problem. Även om Afghanistan aldrig blev kolonialisera påverkades staten av utomstående länder. Sörensens huvudpoäng i detta resonemang är att kolonialismen också gav staterna de elementära grunderna till statsutveckling såsom institutioner.¹³¹ Afghanistans befolkning har en likartad syn på staten som Europas medeltida befolkning hade det vill säga ett fenomen som inte existerar. Harald Gustafsson skriver att staten gjorde sig påmind när katastrofer som krig inträffade.¹³² Men idag är situationen annorlunda då NGO: s fyller statens funktion eftersom en stat som Afghanistan inte hjälper sina medborgare och medborgarna inte anser att de behöver hjälp. För att staten skall bli behövd måste det finnas en gemensam samlingspunkt kring vad som är Afghanistan. Problemet uppstår när Afghanistan skall skapa en gemensam identitet eftersom den nuvarande strukturen med klansamhälle motarbetar detta. USA vill till varje pris nå sina politiska mål och detta hindrar Afghanistan från att bli en nationalstat.¹³³ Afghanistan har alltid behållit sitt eget territorium. De regionala stormakterna har

¹²³ Rasanayagams . 259 – 260.

¹²⁴ Zakat är en allmosa som alla muslimer skall ge.

¹²⁵ Botea och Taylor s. 18.

¹²⁶ Leander s. 6 – 7., Botea och Taylor s. 18.

¹²⁷ Sörensen s. 8 – 10.

¹²⁸ ISI är den pakistanska säkerhetstjänsten

¹²⁹ Saikal s. 210.

¹³⁰ Saikal s. 240.

¹³¹ Sörensen s. 6.

¹³² Gustafsson s. 21.

¹³³ Saikal s. 240.

aldrig försökt att ta över Afghanistan.¹³⁴ Jag tror personligen inte på detta då de politiska mål som USA vill nå, bäst nås om Afghanistan har en fungerande stat. USA behöver ett Afghanistan som har ett fungerande polisväsende, en armé och skatteintäkter. Detta är tre punkter som är livsviktiga för att staten skall kunna överleva. Detta är även tre punkter som aldrig har fungerat i Afghanistan på grund av de problem som landet har haft. Skatteintäkter är den absolut viktigaste punkten eftersom ett våldsmonopol inte kan uppnås annars. Tilly har skrivit att utan *coercion* kan inte en stat utvecklas och detta är ett fall då *coercion* inte har uppnåtts för att det inte har funnits någon allians med kapitalet. Det tidigare polisväsendet och armén har finansierats av utländskt bistånd och den afghanska staten har varit beroende av utländsk hjälp för att överleva.

Denna koppling mellan utländskt kapital och den afghanska statens överlevnad har visats sig vara en bestående del av den afghanska statens historia. Den intressanta paradoxen i denna historia är att det utländska kapitalet har konserverat den medeltida statliga strukturen. Det internationella kapitalet har inte hjälpt Afghanistan att utveckla en ny stat utan denna medeltida konstruktion har bevarats! Ytterligare har inte Afghanistans otagliga krig enat folket mot den yttre fienden utan istället har staten Afghanistan istället visat liknande tendenser med det som skedde på medeltiden. Den yttre fienden sammankopplas till de interna fienderna och det sker aldrig en sammankoppling kring krig och stat. Problemet som uppstår idag är hur en stat skall byggas upp. Tilly skriver att staterna som under *patrimonialismen* hade kontakt med stater där härskaren hade en stark ekonomisk kontroll kunde de välja att sälja sina varor till en annan stat.¹³⁵ Afghanistan har inte samma möjlighet att själv välja vilken stat de skall handla med.

Biståndet är även ett incitament både till våld och till samarbete. För att en stat skall bli framgångsrik måste den konsolideras. Enligt Ayoob kan detta bara ske om klanerna och de olika etniska grupperingar lägger ned sina vapen.¹³⁶ Intressant nog har den internationella närvaron inte lett till en samlande identitet som afghaner utan de har bibehållit sina etniciteter. Enligt Ayoob skulle detta vara ett tecken på varför Afghanistans statsbildningsprocess inte fungerar.

Det som blir problematiskt för omvärlden att förstå avseende Afghanistan är att Afghanistan idag är en extensiv stat. Detta betyder att den inte är centraliserad och de olika maktcentran i landet inte respekterar varandra.¹³⁷ Tilly påpekar att problemet ligger i att staten inte kan kontrollera vilka som bär vapen. Omvandlingen från *patrimonialism* till *brokerage* låg i att staten kunde göra en skillnad mellan de som bar vapen och de som inte bar vapen. Denna åtskillnad, menar Tilly, stärkte *coercion* för att de som bar vapen var representanter för staten. Som representanter för staten kunde de driva in skatt och skatten finansierade statstjänstemännen.¹³⁸ Om vi kopplar detta till den extensiva staten

¹³⁴ Saikal s. 233.

¹³⁵ Tilly s. 52.

¹³⁶ Ayoob statemaking statebreaking s. 48.

¹³⁷ Gustafsson s. 12.

¹³⁸ Tilly s. 84.

Afghanistan så krävs det en omvandling av staten från extensiv till intensiv stat. Det svåraste i denna problematik är att se till att regimens säkerhet inte blir detsamma som statens. Ayoobs skriver att i utvecklingsstater kopplas staten och person ihop. Vidare påpekar Ayoob att denna koppling är likartad utvecklingen i Tudors England och Bourbonernas Frankrike.¹³⁹

Sammanfattningsvis kan vi se en internationell närvaro som inte förstår hur Afghanistans interna struktur fungerar. Den afghanska staten kan inte konsolidera sin maktposition för att det inte finns tillräckligt starkt *coercion* för att tvinga de stridande grupperingarna att lägga ned sina vapen. Det finns en problematik när den internationella närvaron kan ge staten *coercion* genom att den implementerar institutioner men samtidigt förlorar den afghanska staten trovärdighet hos den afghanska befolkningen eftersom det är den internationella närvaron som implementerar institutionerna. Ayoob anser att det internationella samhället vill implementera de mänskliga rättigheterna samtidigt som detta minskar statens *coercion*. Det finns en önskan från omvärlden att Afghanistan skall vara en nationalstat och omvärlden behandlar Afghanistan som en nationalstat. Afghanistan vill också vara en nationalstat enligt definitionen.

¹³⁹ Ayoob s. statemaking and state breaking s. 44.

9 Sammanfattande diskussion

Syftet med uppsatsen var att historisera statsutvecklingsdebatten. Forskningsfrågor lyder:

- Finns det historiska paralleller mellan stater i tredje världen och hur europeiska stater var på medeltiden?
- Kan detta lära oss något om den värld vi lever i?

För att göra detta valde jag att utgå ifrån fyra olika analysobjekt. De är: *warlords*, *religion*, *etnicitet* samt *den internationella närvaron*. Jag valde dessa objekt utifrån det afghanska samhället. I mitt metodkapitel har jag även kopplat objekten till teorin. I de tre första analysobjekten kunde jag tydligast se historiska paralleller. De historiska parallellerna jag såg var frikompanier, makt över människor ej över territorium, uppsplitande effekten av länsväsende, identifikation med den egna gruppen, inbördesstrider mellan olika krigsherrar samt religionens position i samhället. I mitt fjärde analysobjekt kunde jag tydligast se hur Afghanistan skiljer sig från den gängse nationalstatsdefinitionen. När jag kombinerar resultaten från dessa fyra analysobjekt drar jag slutsatsen att Afghanistan inte är en nationalstat utan är en stat där Tillys olika tidssegment finns sida vid sida. Tidsmässigt är Afghanistan i många olika tidsperioder enligt Tillys teori. Den första tidsperioden, *patrimonialism* stämmer in på Afghanistan som har en medeltida tidsordning med grupper som strider kring makten och saknar ett våldsmonopol. Stora delar av det afghanska samhället vill ha kvar denna ordning. Således finns det kopplingar mellan de medeltida staterna och Afghanistan. Försöken att införa nationalstat och välfärdsstat har misslyckats tidigare. Det andra tidssegmentet är *brokerage*, den innebär att det finns specialiserade militära styrkor och att staten främst finansieras via lån. De specialiserade styrkorna är både muhajeddin samt de fredsbevarande trupperna. Det tredje tidssegmentet är *nationalization*, där stridigheterna mellan den urbaniserade eliten och landsbygden ett kännetecken samt kampen för och emot demokrati. Frågan kompliceras av att Afghanistan är en stat som formellt agerar som en nationalstat och har säte i FN men inte uppfyller definitionen av en nationalstat såsom den formuleras av Buzan. Afghanistan har en avgränsad territoriell bas men saknar institutioner och en samlande nationell idé. Enligt min åsikt uppfyller inte Afghanistan kraven på att vara en nationalstat men västvärlden tvingar Afghanistan att vara en nationalstat. Nationalstater är normen och även Afghanistan själv anser att detta är det enda sättet att fungera. Jag anser att vi inte skall tvinga Afghanistan, eller andra stater i tredje världen till att vara något som de inte är. Mohammed Ayoobs teori att *ethnonational states* är en statsförsvagande effekt blir verifierad i min uppsats.

Ett av skälen till att vi kallar stater för *failed states*, misslyckade nationalstater är att det förenklar vår världsbild. Palestina är egentligen inte en stat men vi väljer att behandla det som en stat för att förenkla den politiska interaktionen. Citatet som finns i inledningen visade att det en gång fanns en värld där staten inte fanns och den världen finns fortfarande. Det finns nu två världar, en värld där stater och hur de interagerar med varandra är en självklarhet men den gamla världen där staten inte behövs och är ett icke – existerande begrepp finns fortfarande kvar. Därmed besvaras min andra fråga om vilka lärdomar som kan dras genom en historisering av debatten. När detta sker lär vi oss mer kring staters agerande och interaktion. Vad detta de facto innebär för det internationella samfundet kan vi bara spekulera i. Hypotetiskt sett måste hela det globala politiska systemet förändras.

Jag vill även trycka på religionens påverkan på Afghanistans som samhälle. Om zakat skulle kopplas till inkomstskatt skulle ett skatteväsende kunna införas. Det hade inneburit att den afghanska staten skulle få den ekonomiska basen att skapa de institutioner som behövs, exempelvis våldsmonopol. Det är via religionen som *coercion* kan skapas. Religionen kan användas för att skapa en stark stat om det afghanska samhället samt omvärlden vill det. Det finns redan en diskussion om shura som ett incitament till demokrati. Om begrepp i islam skulle implementeras skulle statskonsolideringen underlättas. Tidigare har en diskussion förts huruvida religion skall vara en del av en nationalstat eller ej. Men i Afghanistans fall måste religion inkluderas för att Afghanistans stat skall formera sig. Detta är kanske ett steg till en ny form av stater. Det vore önskvärt om uppföljande forskning kunde utföras.

En av de viktigaste aspekterna med denna uppsats är att jag har vänt på begreppet statsförgörande. Statsförgörande är samtidigt statsbildande. Om staten Afghanistan splittras så skapas det exempelvis en pashtunsk stat och då får detta en statsbildande effekt. Om så sker bevisas Tillys tes att våld har en statsbildande effekt. Om bildandet av nya stater inträffar så skulle detta förklara varför det trots upprepande ockupationer och staters ingripande aldrig har skapats en allmängiltig afghansk identitet. Därmed avvisar jag till viss del Botea och Taylors slutstats att våldet är statsförgörande.

10 Referenser

- Ayoob, Mohammed, *The Third World security predicament: state making, regional conflict and the international system*, Rienner, Boulder, Colo., 1995
- Ayoob, Muhammed "State making, state breaking and state failure" s. 37 – 51 i Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela R. (red.), *Managing global chaos: sources of and responses to international conflict*, United States Institute of Peace Press, Washington, D.C., 1996
- Botea, Roxana, D. Taylor, Brian "Tilly Tally: War-Making and State-Making in the Contemporary Third World" *International Studies Review* 10 (2008) s. 27 – 56.
- Buzan, Barry, *People, states and fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*, 2. ed., Harvester Wheatsheaf, London, 1991
- Contamine, Philippe "Introduction" s. 1 – 8 i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000
- Covini, Maria Nadia "Political and Military bonds of the Italian State System, Thirteenth to Sixteenth Centuries" s. 9 – 36" i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000
- Debiel, Tobias , Glassner, Rainer , Schetter, Conrad och Terlinden, Ulf 'Local State-Building in Afghanistan and Somaliland', *Peace Review*, Vol: 21 no 1 (2009), 38 — 44
- Garcia, Luis Ribot "Types of Armies: Early Modern Spain" s. 37 – 68 i Contamine, Philippe (red.), *War and competition between states*, Clarendon, Oxford, 2000
- Gustafsson, Harald, *Makt och Människor*, Makadam förlag utgiven.
- Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig: organiserat våld under globaliseringens era*, Daidalos, Göteborg, 2000
- Kjeldstadli, Knut, *Det förflutna är inte vad det en gång var*, Studentlitteratur, Lund, 1998
- Leander, Anna "Wars and the Un-Making of States: Taking Tilly Seriously in the Contemporary World" Forthcoming in: in Stefano Guzzini and Dietrich Jung, eds, *Copenhagen Peace Research: Conceptual Innovations and Contemporary Security Analysis.*, London and New York: Routledge.¹⁴⁰
- Rasanayagam, Angelo, *Afghanistan: a modern history ; monarchy, despotism or democracy? The problems of governance in the muslim tradition*, I. B. Tauris, London, 2003

¹⁴⁰ Jag googlade denna artikel då den ej fanns på ELIN.

- Rubin, Barnett R., *The fragmentation of Afghanistan: state formation and collapse in the international system*, Yale Univ. Press, New Haven, 1995
- Saikal, Amin, *Modern Afghanistan: a history of struggle and survival*, I. B. Tauris, London, 2004
- Strayer, Joseph R., *On the medieval origins of the modern state*, Princeton U.P., Princeton, N.J., 1970
- Sveriges Historia Del 3, tv 4 play
- Sveriges Historia Del 4, tv 4 play
- Sörensen, Georg “War and State – Making: Why Doesn’t it Work in the Third World?” *Security Dialogue* Vol:32, no 3(2001) s. 341 – 354.
- Tilly, Charles, *Coercion, capital, and European states, AD 990-1992*, Rev. pbk ed., Blackwell, Oxford, 1992
- Tilly Charles “Reflections on the History of European Statemaking” s. 3 – 84 i
- Tilly, Charles & Ardant, Gabriel (red.), *The formation of national states in Western Europe*, Princeton University Press, Princeton, N.J., 1975